GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA: BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḑI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.

România și străinătate:

Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĖ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 61. Sâmbătă, 15 (27) Martie. 1886.

Brașovŭ 14 Martie 1886.

Este bine și folositorŭ a ne aduce aminte din când în când de faptele trecute. Vorbiamŭ în numĕrulŭ de erĭ de oportunismulŭ și de optimismulŭ acelora dintre fruntașii românĭ de dincóce, carĭ de dragulŭ păcii uită de faptele trecute și parŭ a fi gata sĕ se pună pe unŭ têrêmŭ de luptă imposibilŭ.

Nu de multŭ amŭ reprodusŭ unŭ articulŭ scrisŭ de unŭ fruntașŭ Sêrbŭ, probabilŭ d. Mihailŭ Politŭ, și publicatŭ în „Allgemeine Zeitung" din München. Intrînsulŭ se constată că așa numita lege pentru egala îndreptățire a naționalitățilorŭ a fostŭ și a rĕmasŭ dela începutŭ literă mórtă, și că ea n'a mulțămitŭ nicĭ pe Maghiarĭ, nicĭ pe naționalitățile nemaghiare. Le mai reamintesce în acelŭ articulŭ faptulŭ, că la 1868 deputații naționalitățilorŭ au fostŭ presentatŭ camerei ungare unŭ contra-proiectŭ, dér când vĕḑură, că camera îlŭ respinge, părăsiră cu toții sala dietei în modŭ demonstrativŭ „în numele celorŭ ḑece milióne de Maghiarĭ."

Cronica anului de durerósă memoriă pentru noi, 1868, ne spune, că comisiunea dietei alésă în causa naționalitățilorŭ a presentatŭ două proiecte, unulŭ alŭ maiorităţii și altulŭ alŭ minorităţii. Minoritatea o formau deputații românĭ și sêrbĭ. Dieta trimise amêndouĕ proiectele la secțiunĭ. Proiectulŭ de lege alŭ Românilorŭ și alŭ Sêrbilorŭ, neobținêndŭ maioritate în nicĭ una din secțiunĭ, deputatulŭ dr. Alexandru Mocsonyi l'a depusŭ ca alŭ sĕu pe mésa dietei cu rugarea ca sĕ se pună la ordinea ḑilei totodată și împreună cu proiectulŭ comisiunei centrale.

Deputații românĭ, 27 la numĕrŭ, votară în solidaritate pentru proiectulŭ deputaților românĭ și sêrbĭ. In cursulŭ desbaterii, care a duratŭ vr'o 5 ședințe se ridicară spre apĕrarea nemultului proiectŭ vr'o 12 deputațĭ românĭ. Tóte stăruințele lorŭ însĕ rĕmaseră fără resultatŭ, deórece proiectulŭ de lege propusŭ de Deák, care astăḑĭ figurézǎ pe hârtiă ca lege a naționalităților, a fostŭ primitŭ de maioritatea maghiară din dietă, afară de vr'o doi înșĭ din stânga estremă.

In 29 Noemvrie 1868, d. Alecsandru Mocsonyi descoperĭ dietei că de vreme ce în ḑina premergĕtóre s'a primitŭ proiectulŭ lui Deák despre naționalitățĭ, *care este diametralŭ opusŭ principielorŭ și convingerilorŭ deputaților românĭ și sêrbĭ*, elŭ cu soții sĕi nu mai potŭ lua parte la desbaterea pe paragrafĭ a acestuĭ proiectŭ; totodată declară în aceeași ședință și conducĕtorulŭ Sêrbilorŭ, Svetozarŭ Miletici, între strigările de nemulțămire ale Maghiarilorŭ, că proiectulŭ minorităţii nu este numai programa unorŭ ultraiștĭ, cum s'a insinuatŭ, ci elŭ este *programa întregeĭ națiunĭ sêrbe și române*. După aceste declarațiunĭ deputații, Românĭ și Sêrbĭ, eșiră din dietă. Merită a se mai observa aicĭ, că rĕposatulŭ Deák a fostŭ cerutŭ atuncĭ ca declarările deputaților Mocsonyi și Miletici *sĕ nu sĕ ia la protocolŭ*.

Ce s'a alesŭ din programa Românilorŭ și a Sêrbilorŭ aliațĭ dela 1868?

Pe atuncĭ încă unŭ Mocsonyi pleda pentru recunóscerea legală a drepturilorŭ cardinale ale națiunilorŭ diferite din acestŭ statŭ, cerea sĕ se asigure esistența și desvoltarea individualității naționale și combătea proiectulŭ actualeĭ legĭ de naționalitate, pentru că ignoréză națiunile din țéră, scutesce numai pe jumĕtate drepturile naționale ale individului, restórnă principiulŭ de egală îndreptățire și pentru că în totalŭ nu corĕspunde scopuluĭ.

Cum se apĕră astăḑĭ după 18 anĭ drepturile cardinale ale Românilorŭ și Sêrbilorŭ?

Lăsămŭ sĕ rĕspundă faptele presentuluĭ. După aceste s'ar părea, că amŭ fi ajunsŭ așa departe, ca sĕ ceremŭ ertare dela puternicii noștri dușmanĭ, pentru că mai trăimŭ așa cum trăimŭ în acestŭ statŭ, causându-le numai grijĭ și neplăcerĭ. Uitate parŭ a fi tóte programele naționale și totulŭ pare a se mărgini la implorarea grației celorŭ dela putere, ca sĕ se țină celŭ puținŭ de legea, ce au votat'o la 1868 cu călcarea drepturilorŭ cardinale ale naționalitățilorŭ.

Tristă și umilitóre epocă! Alianța de odiniórǎ între Sêrbĭ și Românĭ s'a făcutŭ prafŭ și cenușă, pe când partidele maghiare suntŭ trupŭ și sufletŭ, aḑĭ ca și la 1868, în lupta contra naționalitățilorŭ.

Sĕ ne mai mirămŭ apoi de îngâmfarea dușmanilorŭ nostri?

Budapesta, 10/22 Martie 1886.

(Fine.)

V. Babeșiu continuândŭ ḑice: Dela anulŭ 1872, d-lŭ ministru alŭ instrucțiunei publice, pe temeiulŭ de dreptŭ ungurescŭ, care sună: „R-á=rá, fogdrá," a ocupatŭ 98 de scóle poporale române din fostulŭ confiniu militarŭ bănaticŭ, scóle ce sub administrațiunea militară prosperau; și acuma după 14 anĭ de îngrijire maghiară și le vedețĭ, cum stau părăsite! (Contraḑicerĭ din partea stângei estreme.) Décă ar fi cu plăcere, aduceva'șĭ încă multe esemple; dér ajunge sĕ vĕ reamintescŭ, cum cu ocasiunea desbaterilorŭ asupra bugetului, d-lŭ ministru alŭ instrucțiunei, cu voce înaltă, aprobatŭ de mulțime, ne spuse, că — ḑeu dênsulŭ *nu va da unŭ crucerŭ din banii țĕrii pentru instrucțiunea în scólele nóstre poporale.* —

A. Trefort, ministrulŭ instrucțiuneĭ publice: Legea sună așa.

V. Babeșiu: Dér eu nu provocŭ acelŭ incidentŭ în contra d-luĭ ministru, ci voescŭ numai a pune în vederea Camerei și a țĕrii, principiele și situațiunile ce domnescŭ la noi. Așa mai amintescŭ, cum on. d. conte *Alb. Apponyi* găsesce, că cele 4—5 milióne de florinĭ ce pe fiecare anŭ se cheltuescŭ din banii comunĭ ai țĕrii pentru *instrucțiunea maghiară*, abia ajungŭ, ba — nicĭ n'ajungŭ pentru cultura maghiară, și decĭ — de unde sĕ se mai dea și pentru cultura celorlalte limbĭ și popóre! Cum se potrivesce astfelŭ de cugetŭ, astfelŭ de pășire, cu pretinsa misiune culturală a statului maghiarŭ, a națiuneĭ maghiare?!

A mai ḑisŭ d-lŭ *Bartha M.* că reuniunea de cultură din Clușiu prin împărtășirea cu binecuvêntările culturei maghiare a sĕrmanului poporŭ românŭ, voiesce told'odată a scăpa p'acestŭ „sĕracŭ poporŭ" de amăgitorii sĕu agitatorii sĕi naționalĭ. Óre d-lŭ condeputatŭ *Bartha* sĕ nu scie aceea, că nu esistă poporŭ în lume, care altcum s'ar fi făcutŭ părtașŭ de cultură, decâtŭ prin fii sĕi, cu mijlocirea limbei sale? Décă n'o scie, învețe-o dela însușĭ poporulŭ maghiarŭ. Dér tocmai acestei stricte regule on. guvernŭ nu corĕspunde de felŭ. Eu însĕ mergŭ mai departe și observŭ, că statulŭ maghiarŭ, resp. on. guvernŭ maghiarŭ nu se îngrijesce cum se cade nicĭ chiar de cultura poporului maghiarŭ. Căcĭ ce alta va sĕ ḑică veridictulŭ marelui patriotŭ maghiarŭ *Lud. Kossuth*, cumcă acelŭ poporŭ maghiarŭ din Transilvania, care s'a românisatŭ, „*nu posede consciința rasei sale*," ce alta póte sĕ ḑică, decâtŭ că *lipsitŭ este de cultură*. Și reuniunea de cultură a d-lui Bartha vrea sĕ-șĭ risipéscă binecuvêntările sale printre Românĭ! Unŭ lucru de totŭ nepriceputŭ. Eu așŭ crede, că statulŭ maghiarŭ, guvernulŭ maghiarŭ, corifeii maghiarĭ, décă seriosŭ se cugetă la cultură, s'o începă seriosŭ la alŭ lorŭ propriu poporŭ, și atuncĭ cultura multŭ mai sigurŭ se va lăți și la alte popóră, și sprijinită va fi de toțĭ cu zelŭ și plăcere; d'aceea aflu de lipsă, ca curatŭ și espresŭ temeiu sĕ se pună acelei seriósе tendințe culturale chiar în legea de față, la §-lŭ de sub întrebare.

Esistŭ, on. Cameră, staturĭ cu municipiĭ multŭ mai centralisate ca la noi, luațĭ d. e. România, unde funcționarii administrativĭ toțĭ suntŭ numițĭ de guvernŭ, totușĭ în consiliele lorŭ generale prefectulŭ, resp. secretarulŭ aceluia, precum despre celelalte afacerĭ, totŭ asemenea despre scóle și instrucțiune trebue sĕ facă raportŭ detăiatŭ, care se supune criticei comunei și se înainteză guvernului centralŭ, publicându-se regulatŭ în »Monitorulŭ oficialŭ.«

De ce sĕ nu esiste asemenea disposițiune formală și în a nóstră lege municipală? Mai vêrtosŭ că scimŭ, cum în astfelŭ de lipsă arbitriulŭ celorŭ din fruntea administrațiunei esplică și aplică legea necompletă pururea după placulŭ lorŭ. Eu simțindŭ necesitatea, am luatŭ cuvêntulŭ pentru de a v'o recomênda atențiunei. Căcĭ nu ajunge a întona cu interesŭ mare numai din gură și prin gazete, ci décă-lŭ recunóscemŭ seriosŭ, trebue sĕ-lŭ codificămŭ espresŭ, curatŭ în lege și sĕ-lŭ traducemŭ în fapte. Nu facŭ în acéstă privință propunere sĕu emendamêntŭ, pentru că m'am convinsŭ, cum că la casŭ, décă on. guvernŭ, resp. domnulŭ prim-ministru consimte cu vederile oposițiunei, dênsulŭ prin câteva cuvinte completéză defectulŭ în lege, ér décă dênsulŭ nu consimte, după cum de comunŭ se întêmplă, atuncĭ propunerile din acéstă parte înzadarŭ se facŭ; ér ceea ce noi naționalii propunemŭ întru interesulŭ poporațiunilorŭ nemaghiare sĕu chiar și alŭ patriei comune, după esperiință, nu află sprijinire nicĭ din partea oposițiunilorŭ maghiare, astfelŭ nicĭ odată nu este bine primitŭ în acéstă onorabilă Casă. Eu mi-am făcutŭ datorința, reflectândŭ asupra celorŭ ḑise de guvernŭ și acéstă on. Casă. Nu-mĭ este interesulŭ și dorința, ca acéstă țéră sĕ sufere scădere, sĕ scapete în valóre prin greșelele națiunei maghiare; de aceea ocasionalminte îmĭ ridicŭ vocea reflectândŭ, că cuvintelorŭ, promisiunilorŭ, sĕ corespundă faptele.

Pentru a combate argumentele, vederile și datele deputatului naționalŭ luară cuvêntulŭ unulŭ după altulŭ — domnulŭ prim-ministru *Tisza*, apoi d-lŭ *Madarász Iosif* din partida lui Kossuth, apoi d-lŭ *Láng*, mai guvernamentalŭ decâtŭ guvernulŭ și mai Maghiarŭ decâtŭ direcții descendențĭ ai lui Arpad, în fine d-lŭ *Györffy Gy.* în numele Ungurilorŭ și Săcuilorŭ din Ardélŭ. Cuvintele acestora reproduse vorŭ fi sigurŭ mai în tóte foile maghiare și maghiarone, și cetitorulŭ românŭ când le va avé 'naintea ochilorŭ sĕi, convinge-se-va, că în asemenea casurĭ stăpânii noștri numai încă cu mistificărĭ de date și argumente se mai potŭ ajuta, prin rabulismulŭ tradiționalminte propriu acestui némŭ de ómenĭ.

D. *Babeșŭ* s'a încercatŭ a reflecta la unele mistificărĭ din partea prim-ministrului *Tisza* și a lui *Madarász*; dér celorlalțĭ — multŭ ar fi fostŭ a le ḑice, spre a le arĕta falsitatea afirmărilorŭ lorŭ, o întreprindere ne permisă de regulamentŭ.

Kossuth și femeea româna.

Amŭ vorbitŭ în ḑilele trecute despre scrisorile luĭ Kossuth adresate lui Otto Herman, privitóre la Românĭ. Le reproducemŭ după „Tel. Rom.", și atragemŭ asupra lorŭ cu deosebire atențiunea femeilorŭ române, căcĭ asupra lorŭ îșĭ vêrsă Kossuth totŭ foculŭ. Femeile române suntŭ chemate a juca mare rolŭ pentru românismŭ și lorŭ li se cuvine în mare parte onórea, că dușmanii némului nostru nu ne potŭ rĕsbi.

I.

Collegno alŭ Baraccone, 22 Martiu 1877.

Stimate Domnule, Prețuitulŭ meu amicŭ.

Am cetitŭ cu atențiune și am judecatŭ atâtŭ articlulŭ D-tale despre valachisarea câmpiei ardelene, câtŭ și prețuita D-tale epistolă, care ai alăturat'o la ea. Am cetitŭ și discusiunea urmată.

Și sci D-ta ce presupunere s'a născutŭ în mine în urma acelorŭ triste descoperirĭ?

Că Transilvania e amenințată din punctŭ de vedere naționalŭ de celŭ mai seriosŭ periculŭ.

Și de ce anume? Pentrucă abstracție făcêndŭ de Clujŭ și Secui, se pare că sentimentulŭ de rassă e în decădință la poporațiunea maghiară a Ardealului!

D-ta cu talentulŭ acela finŭ de observare, care-țĭ caracteriséză tóte scrutările D-tale, cercetezĭ după causele, carĭ au produsŭ acéstă decădință.

De sigurŭ nu eu voi fi omulŭ, care sĕ detragŭ nicĭ câtŭ unŭ firŭ de pĕrŭ din pĕcatele, pe carĭ D-ta i le ascrii sistĕmului de guvernare. Ba din contră mĕ iau ametețĭ și mĕ revoltŭ în internulŭ meu, când îmĭ tragŭ bine sama și în tóte direcțiunile asupra acestui sistemŭ.

Nu e forţă, nu e intrigă rafinată, nu suntŭ împrejurărĭ în lumea tótă, carĭ ar putea desbrăca miile şi miile poporului de individualitatea lorŭ naţională, décă odată poporulŭ are — sĕ nu dicŭ o consciinţă mai înaltă, dér chiar şi numai unŭ instinctŭ dobitocescŭ alŭ sentimentului seu de rassă.

Vorbescŭ de massele (miile) poporului. Numai în comitatulŭ Huniădórei, se dice că numĕrulŭ celorŭ valachisaţĭ este de 15,000. Căcĭ unde numĕrulŭ e neînsemnatŭ, aşa că »încrucişarea« cu poporaţiunile de limbi streine e inevitabilă, stă lucrulŭ cu totulŭ altfelŭ: dér de când cu aşedarea toiului pornitŭ de migraţiunea popórelorŭ şi din momentulŭ, când diferitele formaţiunĭ naţionale apĕrute pe ruinele risipite ale imperiului romanŭ de apusŭ — au trecutŭ peste procesulŭ nascerei, — după câtŭ sciu eu, nu esistă esemplu, ca miile de mii (massele) ale poporului, fie sub presiunea împregiurărilorŭ, séu din causă de negligiare séu de apĕsare, — sĕ-şĭ fi desbrăcatŭ undeva individualitatea lorŭ naţională.

Aşŭ puté cita multe date spre justificarea afimarţiunii mele de mai susŭ, dér credŭ că va ajunge sĕ facŭ o simplă provocare numai la satele maghiare din Moldova şi Bucovina. Aceştia trăiescŭ din punctŭ de vedere naţionalŭ sub unŭ sistemŭ şi mai duşmănosŭ, şi încă nu numai de scurtulŭ restimpŭ alŭ unei generaţiunĭ încóce, suntŭ cu multŭ mai espuşĭ şi potopiţĭ de jurŭ împrejurŭ de valachime şi isolaţĭ de contactulŭ cu lumea maghiară; se înţelege că şi sciu românesce, póte toţĭ, dér de aceea nu s'au valachisatŭ, limba maternă nu şĭ-au uitat'o, nu s'au desbrăcatŭ de naţionalitatea lorŭ, au rĕmasŭ Maghiarĭ, deórece au avutŭ instinctulŭ de rassă, — acésta le-a susţinutŭ naţionalitatea lorŭ în bunulŭ tuturorŭ referinţelorŭ inimice, *pentru că le-a susţinutŭ limba în viéţa familiară, în jurulŭ vetrei părintescĭ, care este zidulŭ, altarulŭ naţionalităţii.*

Aceste au fostŭ cuvintele, carĭ m'au făcutŭ, ca rĕspundêndŭ d-lorŭ *Szathmáry* şi *György* sĕ dicŭ, că *valachisarea maghiarimii ardelene este unŭ fenomenŭ, care ne încurcă cu desĕvêrşire noţiunile, pe carĭ le avemŭ despre psichologia vieţii popórelorŭ şi despre caracterulŭ naţionalŭ alŭ rassei nóstre.*

D-ta te-ai miratŭ de asta şi mi-ai disŭ: nu poporulŭ pórtă vina; elŭ (poporulŭ) este jertfa acelei legĭ ne'ndurate a naturei, în puterea căreia, celŭ mai frumosŭ porumbŭ nobilŭ degenerézâ în »Columba livia," décă se negligă.

Deórece d-ta te provocĭ la Darwin, observŭ, că acelorŭ naturaliştĭ, carĭ susţinŭ, că »our domestic varieties, when nun wild revers in character tho their original Stock«, — Darwin le rĕspunde: »there would begreat difficulty in proving this.' Eu nu afirmŭ acésta. Cu atâtŭ mai puţinŭ pledezŭ pentru rĕspunsulŭ, care l'a datŭ unŭ curtisanŭ alŭ lui Carol II, când acesta pusese întrebarea următóre celorŭ din jurulŭ sĕu: ce este causa, că pescele mortŭ e mai greu ca celŭ viu? Unii şĭ-o esplicau într'unŭ felŭ, alţii într'altulŭ, până când unŭ curtisanŭ îi dete în sfêrşitŭ următorulŭ rĕspunsŭ: May it please Your Majesty. I doubt the fact« ér Carolŭ a rĕspunsŭ: „So do I my goot man.' Eu nu susţinŭ acésta, căcĭ chiar şi eu am observatŭ, atâtŭ la animale, cât şi la plante decăderea, numai că am observat'o arătându-se, cu tóte că erau sub o îngrijire bună şi o cultură raţională. In grădina mea de sigurŭ că nu în urma negligărei a degeneratŭ unŭ »Pinus clambrasiliana' prefăcêndu-se într'unŭ simplu »Pinus abies« şi o »Lonicera quercifolia« într'o »L. flexuosa« şi ce-i mai multŭ, nu generaţiunile, ci chiar planta-tulpină. Care va sĕ dică, eu nu tragŭ la îndoială legea columbei livie, dér ţinŭ numai, că ea nu se póte aplica la casulŭ din cestiune, căcĭ décă porumbulŭ nobilŭ neglesŭ degenerézâ în Columba livia, prin asta elŭ urmézâ numai principiulŭ lui Darwin, care dice: „reversion to ancestral characters.« Ei, asta aşŭ putea-o înţelege pe deplinŭ, décă maghiarimea din Hunedóră şi pe câmpiă ar fi recădutŭ în urma stărei sale neglese la caracteristicele acele străvechĭ ale tipului mongolicŭ, pe carĭ le aveau strămoşii noştri când alergândŭ pe pustiile Asiei de mijlocŭ, îşĭ frigeau carnea sub şéua calului: — *dér că nu o grupă mică isolată a maghiarimei, ci miile Maghiarilorŭ s'ar fi prefăcutŭ în Românĭ, asta nu mi-o potŭ esplica prin nicĭ unŭ felŭ de negligere,* pentru că aceştia (Românii) într'adevĕrŭ nu suntŭ »ancestral caracterul« de Columba livia a porumbului nobilŭ maghiarŭ.

Totŭ ce ai espusŭ d-ta a putută contribuì la înăsprirea rĕului, dér nu e isvorulŭ lui. Isvorulŭ e de a se căuta în împrejurarea, că maghiarimea acolo nu posede consciinţa de rasă.

Acesta este unŭ punctŭ de privire fórte întristătorŭ, de órece-i împrumută rĕului unŭ caracterŭ aprópe incurabilŭ; dér décă de vindecare mai póte fi vorba, (în totŭ casulŭ este timpulŭ supremŭ ca sĕ ne apucămŭ de lucru) primulŭ pasŭ trebue sĕ fiă diagnosa corectă, căcĭ décă diagnosa se va greşi, greşită va fi şi sanarea.

Fără nicĭ o cruţare acusŭ şi eu sistemulŭ: cu ferulŭ înroşitŭ mĭ-ar plăcea sĕ le punŭ stigma pĕcatului pe frunte, fie-căruia care are parte fie „commitendo«, fie „ommitendo' de blăstemulŭ acestui sistemŭ, — dară nicĭ crima propriă a poporului n'o vreau s'o înfrumseţedŭ, căcĭ suntŭ omulŭ principiului »ajutăţi şi te va ajuta D-deu« şi dicŭ: că amŭ avea cu multŭ mai marĭ prospecte de succesŭ, décă cei din apropiere de ţaţa locului ar lucra într'acolo, ca sĕ roşéscă faţa acelui poporŭ de ruşinea propriei sale crime, şi sĕ se reivéscă barem o schinteie slabă a consciinţei sale naţionale în spusa sufletului sĕu, decâtŭ décă ne punemŭ sĕ lŭ giugiulimŭ, pe elŭ, care s'a desbrăcatŭ de întréga sa consciinţă de rassă, ca pe unŭ bietŭ nevinovatŭ şi vrednicŭ de compătimitŭi care fără nicĭ o vină a cădutŭ jertfă numai sistemului, pĕcătosŭ, care are decĭ dreptulŭ sĕ aştepte cu mânile 'n sinŭ, ca sĕ i sbóre porumbulŭ friptŭ în gură.

D-ta stimate amice citedĭ unŭ casŭ teribilŭ. Amintescĭ de o comună, în care maghiarimea la 1848 numĕra 130 fumurĭ, de atuncĭ au trecutŭ anĭ 29, aşa dară în decursulŭ abia a unei generaţiunĭ, sĕ se fi redusŭ Maghiarii la 10 fumurĭ.

Te rogŭ, pentru D-deu D-lŭ meu, sĕ-mĭ spunĭ, *mai esistă undeva în lume unŭ sistemŭ atâtŭ de afurisitŭ,* care într'unŭ timpŭ atâtŭ de scurtŭ sĕ pótă face o astfelŭ de grozavă metamorfosă, décă esistă numai unŭ atomŭ din schinteia viiă a consciinţei de rassă în poporŭ?

E imposibilŭ.

Căcĭ décă „scóla" ar fi o preservativă în sine în potriva epidemiei de desnaţionalisare, (ceea-ce eu nu cred — despre asta mai josŭ) vĕ întrebŭ, 130 de fumurĭ nu-sŭ destule, ca sĕ aibă o scólă maghiară, unŭ preotŭ maghiarŭ, séu unŭ dascalŭ maghiarŭ? fie câtŭ de sĕracŭ, cum e preotulŭ valachŭ, dascalulŭ valachŭ, — numai sĕ fie Maghiarŭ.

Numai că nu în cursulŭ acesta de idei este de a se căuta cheia acestei teribile metamorfose. Lipsa scólei, preotulŭ, care folosesce biserica de magazinŭ, (probabilŭ pentru că n'a avutŭ cui sĕ predice,) dascalulŭ cu 7 slujbe (care n'are cui sĕ prelégă, deórece nimenĭ nu vré sĕ înveţe,) — o astfelŭ de schimbare horibilă nu se póte produce în decursulŭ unei singure generaţiunĭ. O sĕ v'o spunŭ eu pe nevĕdute, că ce o a produsŭ. Aceea, că moştenitorii a 120 de fumurĭ din cele 130, s'au casĕtoritŭ cu fete valache. (??!!) şi femeia valachă, e fórte naturalŭ că viaţa casnică în 120 de case a prefăcut'o în viaţă valachă; românesce şĭ-a adormitŭ copilaşulŭ cu cuvinte române şĭ-a comentatŭ sărutările sale de mamă şi cu cuvinte române i-a scosŭ din gura copilului primele gângăirĭ ale lui — şi din copilulŭ mamei valache se înţelege că s'a făcutŭ Valachŭ. *Vatra părintéscă şi nu scóla este biserica naţionalităţii, şi femeia, mama, ea e preotulŭ, sub mâna căruia foculŭ vestalinŭ alŭ naţionalităţii nu se póte stinge.* Cu puterea ei nu se póte lupta scóla, şi unde (la popóre ce-sŭ în decădere) limba din scólă vine în conflictŭ cu limba din casă, fără îndoială că scóla va trebui sĕ sucumbe. Sĕ fi luatŭ cei 130 de descendenţĭ ai familiilorŭ maghiare 130 de fete maghiare de soţii, şi cu totŭ blăstemulŭ sistemului afurisitŭ şi cu tótă negligarea şi acum nefericita comună ar posede totŭ ca mai nainte 130 de familii maghiare. Facă numai o încercare fostulŭ proprietarŭ de pămêntŭ alŭ acelei comune, puie ca presentŭ de nuntă 5 vacĭ cu lapte pentru 5 feciorĭ valachisaţĭ din satŭ, carĭ vorŭ lua 5 fete maghiare de soţii, şi se va convinge, că din cele 10 fumurĭ rĕmase în curêndŭ se vorŭ face 15; şi va avea dascalulŭ cu 7 slujbe pe cine sĕ instrueze; séu vorŭ puté fi obiectulŭ unei grădinĭ de copii maghiare, unde apoi sub conducerea maghiară şi judecându-se dascălulŭ cu copii celorŭ 12 fumurĭ, audŭ şi învaţă şi ceilalţĭ unguresce, ceea ce se înţelege că mai târdiu vorŭ uita, décă referinţele lorŭ sociale şi familiare nu le vorŭ susţinea aducerea aminte (întocmai după cum am uitatŭ şi eu cu desĕvêrşire limba slovacă, care în vreme când frecuentam scólele din Eperjes s'a fostŭ lipitŭ de mine,)

Dér fiă cum ar fi, rĕulŭ esistă, şi întrebarea este, că ce felŭ de procedură ne-ar oferi şanse mai marĭ pentru rĕuşită? (Va urmă.)

SCIRILE DILEI.

Ungurii au pusŭ ochĭ rĕi pe scólele române. Inspectorulŭ scolarŭ alŭ *Caraşŭ-Severinului* a raportatŭ comisiunei administrative comitatense din Lugoşŭ, »că în preparandia română d'acolo instrucţiunea în limba maghiară e nesatisfăcĕtóre şi că la fórte multe scóle poporale învĕţătorii nu sciu limba maghiară." Comisiunea administrativă a luatŭ, se dice, mĕsurile necesare, ca sĕ se respecte dispoziţiunile legii. — Nu cumva vréu »patrioţii« ca Românii sĕ nu mai înveţe decâtŭ numai unguresce? Asta'i pré multŭ!

—x—

Kulturegyletiştii au hotărîtŭ, ca în tóte birturile şi prăvăliele mai marĭ din Transilvania sĕ pună câte o puşculiţă, pentru ca „mărinimoşii prietenĭ ai culturei maghiare, în locŭ ca sĕ-şĭ arunce banii în vêntŭ, mai bine sĕ contribuéscă pentru prosperarea celei dintâiu reuniunĭ a veacului presentŭ; acestŭ soiu de colectă este celŭ mai practicŭ, dicŭ ei şi rógă pe propagatorii culturei maghiare din Ungaria, ca sĕ facă şi ei asemenea colecte.« — Au Kulturegyletistii la gâtŭ numĕrulŭ pe tinichea, că poliţia le permite a cerşi? Décă n'au, cum suntŭ suferiţĭ sĕ incomodeze publiculŭ?

—x—

S'au mai înscrisŭ la »Kulturegylet" ca membri următorii rĕtăciţĭ din *Gherla*, pe carĭ îi publicămŭ cu numele lorŭ »patriotice:« Roska Márton, Lapusán Gábor, Bercsán Illés. — Cu trei uscăturĭ mai puţinŭ.

—x—

Prefectura poliţiei din Peşta a observatŭ, că dela o vreme încóce, în piaţa din Pesta circulă bilete de valóre (bancnote) false, şi de aceea a şi ordonatŭ prin detectivii sĕi o cercetare conscienţiosă. Mai alaltăerĭ apoi s'au prinsŭ mai mulţĭ strengarĭ într'unŭ localŭ îndepărtatŭ, carĭ tocmai în momentulŭ când intrau poliţistii secreţĭ erau ocupaţĭ cu fabricarea bancnotelorŭ. După mărturisirea lorŭ au fabricatŭ până acum aprópe 15,000 fl.

—x—

In Şopronŭ s'au prinsŭ trei spionĭ bulgarĭ? carĭ erau îmbrăcatĭ în haine maghiare. La ei s'au vĕdutŭ mai multe planurĭ de terenŭ de prin acele părţĭ; în momentulŭ însĕ când poliţiştii erau sĕ-i ducă în închisóre, au luat'o la sănĕtósa.

—x—

„Rele vremurĭ amŭ ajunsŭ', strigă „Kolozsvári Közlöny;" *falimentele* comercianţilorŭ şi industriaşilorŭ suntŭ la ordinea dilei. In Murĕş-Oşorheiu în decursŭ de o sĕptĕmână 4 firme marĭ au datŭ falimentŭ. In Pesta firma Stern şi Succesorĭ a datŭ falimentŭ cu unŭ pasivŭ de 700,000 fl. In *Timişóra*, *Arad*, *Cluşiu* ş. a. deasemenea falimentele suntŭ la ordinea dilei.

—x—

„Societatea pentru cultura şi literatura română în Bucovina" ţine conferinţe literare în Cernăuţĭ. Joi în 13 (25) Martie d-lŭ Dimitrie Socoleanu a vorbitŭ despre: *Elementulŭ naţionalŭ în educaţiune.*

—x—

FOILETONŬ.

De ale dilei.

Opincile românescĭ. — Tricolorulŭ naţionalŭ. — Deputaţii naţionalĭ. — Poveştĭ. — Adevĕrurĭ.

Inainte cu o sută de anĭ erau sĕ 'şĭ pérdă Românii opincile; şi e faptă, nu glumă: că din partea guvernului din Transilvania se dederă poruncĭ, ca Românii orĭ sĕ umble desculţĭ, orĭ sĕ pórte cisme (ciobóte); şi nu mai puţinŭ ca 6 anĭ se ocupară domnii dela putere de biata opincă*). Pe atuncĭ nu sĕ scia că după o sută de anĭ opincile aruncate aveau sĕ fiă unŭ articolŭ însemnatŭ de industriă, căcĭ se scie, că adĭ se destilézâ din opincăcelŭ, mai bunŭ romŭ şi în vreme ce fabricanţii înşélă lumea cu eticheta »Jamaica«, în faptŭ provenienţa acestei bĕuturĭ, ce are trecere pe la mesele cele mai strălucite, este a se atribui, cine scie cărui ciobanŭ, nu tocmai din lună, ci de la vr'o stână din creştetulŭ Carpaţilorŭ.

Ei d'apoi vorba ceea: este multŭ până departe şi o sută de anĭ nu ţine câtŭ doi în cremene, ci este după cum diceau bĕtrânii noştri, unŭ „vécŭ", şi într'unŭ vécŭ se învêrtesce rôta lumei astfelŭ, că ce a fostŭ josŭ, acum este susŭ; pentru noi Românii tocmai aşa s'a învêrtitŭ, căcĭ înainte c'unŭ vécŭ a fostŭ sculuratŭ Românulŭ de josŭ dela opincă; astădĭ este înhăţatŭ de susŭ de lângă chică, şi fiindcă la chică nu pórtă Românii opincĭ, ci cocarde şi pantlicĭ precum şi alte podóbe frumóse în colorile aşa numite naţionale românescĭ, s'au înverşunatŭ domnii dela putere rĕu asupra lorŭ şi au datŭ poruncă grozavă pentru ca sĕ le taiă Românilorŭ gustulŭ de astfelŭ de podóbe, carĭ, ce e dreptŭ, batŭ multŭ mai bine la ochĭ decâtŭ colorile mai sarbede ale altorŭ némurĭ; şi acum s'a pornitŭ o góna contra podóbelorŭ tricolorate întocmai cum a fostŭ contra opincilorŭ.

Insĕ, décă e adevĕratŭ, că din trecutŭ poţĭ învĕţá multe şi poţĭ prevedé în viitorŭ, apoi ne putemŭ mângăia cu speranţa că tricolorulŭ va ajunge la mare cinste, cum a ajunsŭ şi opinca la cinstea, ca suculŭ ei sĕ figureze ca unŭ ce de gustŭ şi sĕ ameţéscă creerii cei mai aprinşĭ contra opincei. Astfelŭ de creerĭ umblă acum cu gândulŭ de a scóte o poruncă şi în contra curcubeului, ca sĕ 'şĭ schimbe feţele şi sĕ nu se mai arate cu colorile românescĭ.

*

Cele mai însemnate şi seriόse evenimente pentru unŭ statŭ ar trebuì sĕ fiă totdéuna cele ce se petrecŭ în cea dintêiu casă a statului, în parlamentŭ. In dieta ţĕrii unguresci se petrecŭ câte de tóte, se vorbescŭ multe şi verdĭ şi uscate, ba se vorbescŭ câte odată lucrurĭ de 'ţĭ stă mintea în locŭ. O surprisă după cealaltă ne pricinuescŭ fericitorii de ţéră. Chiar şi deputatulŭ Babeşŭ, merse în zelulŭ sĕu de curtenire, până a declara că copii d-sale — adecă mai bine disŭ fii d-sale, fiindcă adĭ toţĭ au mustăţĭ — cunoscŭ mai bine limba maghiară decâtŭ cea română. Póte fi, dér par'că totuşĭ nu 'ţĭ venea sĕ credĭ de nu vedeai acele cuvinte tipărite negru pe albŭ.

Cu tóte aceste vorbele acele au fostŭ o apucătură, pentru că, pe când deputaţii ungurĭ ascultau cu gurile căscate pe vorbitorŭ, acesta le băgă „pumnu'n gură' cu figura lui Horia. Nu toţĭ au darulŭ, de a sări din estremŭ în estremŭ ca d. V. Babeşŭ de aceea deputatulŭ Truţa apucă o cale mijlociă şi le spuse celorŭ ce-lŭ ascultau — căcĭ e cunoscutŭ că în nicĭ unŭ parlamentŭ din lume nu suntŭ deputaţii atâtŭ de neatenţĭ ca în dieta Ungariei — le spuse, că şi proiectulŭ celŭ nou municipalŭ e pentru Românĭ ca pascile ţiganilorŭ. D-lŭ Tisza, în locŭ sĕ reflecteze la cele dise, o luà pe struna cu care scie, că face efectŭ, şi slăbì cuvêntarea atâtŭ de »patriotică" a deputatului Truţa, ba deputatulŭ Szilagyi o spuse verde: că, décă Românii voescŭ sĕ fiă egalĭ cu

*) Dr. N. Popŭ. Schiţă din istoria Braşovului, pagina 31.

Se scrie din Balázshaza, că unŭ bogatŭ țĕranŭ romȃnŭ venise acasă, cam ploatŭ dela crîșmă. Femeia sa, care era în stare binecuvĕntată, cunoscêndŭ obiceiulŭ bărbatului ei, când vine acasă beatŭ, s'a ascunsŭ într'o cotenéță de găinĭ. Bărbatulŭ vĕdêndŭ că nevasta lui nu e în odaiă, a eșitŭ cu unŭ bățŭ înjurândŭ pe nevastă-sa. Sĕrmana femeĕ de frică fù cuprinsă de durerile nascerei și când bărbatulŭ voia sĕ între în cotenéță, ea născù doi Romȃnașĭ sănĕtoșĭ între găinĭ.

—x—

Curtea cu juraţĭ din Ploiescĭ a achitatŭ pe redactorulŭ ḑiarului „Bukarester Tageblatt,“ d-lŭ Ed. Bömches, căruia i se intentase procesŭ de unŭ d. Biró.

—x—

In contra vestitului doctorŭ Pasteur, care vindecă turbarea, s'a intentatŭ unŭ procesŭ la tribunalulŭ din Parisŭ, pentru că elŭ nu este în dreptŭ sĕ vindece, fiindcă n'are nicĭ o diplomă de doctorŭ. Audindŭ consiliulŭ medicalŭ dela Universitatea din Parisŭ despre acestŭ procesŭ, s'a hotarîtŭ sĕ dea lui Pasteur diplomă de doctorŭ.

Academia Romȃnă.

Raportulŭ secretarului generalŭ

asupra lucrărilorŭ Academiei Romȃne în decursulŭ anului 1885—1886.

Domnilorŭ Colegĭ, Inainte de a vĕ expune relațiunea obicinuită asupra lucrărilorŭ îndeplinite de Academie în decursulŭ anului încetatŭ, am durerea a vĕ comunica încetarea din viéță a unuia din colegii noștri și a unora din membrii onorarĭ și corespondențĭ.

Membrulŭ Academiei Dr. Anastasie Fĕtu a încetatŭ din viéță la 3 (15) ale lunei curgĕtóre. Scirea despre acésta ne-a sositŭ tocmai în ḑiua înmormêntării, așa încâtŭ a fostŭ peste putință ca Academia sĕ fiă directŭ representată la ceremonia funebră. Meritele pe carĭ le-a câștigatŭ doctorulŭ Fĕtu prin îndelungata sa activitate suntŭ cunoscute tuturorŭ Romȃnilorŭ. Elŭ a făcutŭ sacrificii însemnate pentru cultivarea sciințelorŭ naturale, pentru ajutorarea studiilorŭ tinerimii romȃne, și a scrisŭ mai multe opere sciințifice și medicale. Academia îi păstréză cu deosebire o adêncă recunoscință pentru donațiunea unui fondŭ destinatŭ în specialŭ sciințelorŭ naturale și care pórtă numele sĕu.

La 29 Aprilie (11 Maiu) 1885 a încetatŭ din viéță Visarionŭ Romanŭ, membru corespondentŭ pentru Secțiunea literară. Rĕposatulŭ a desvoltatŭ o însemnată activitate pentru rĕspândirea culturei în poporulŭ romȃnŭ.

La 9 (20) Iulie 1885 a încetatŭ din viéță membrulŭ corespondentŭ pentru secțiunea sciințifică, Dr. M. G. Obedenarŭ, a căruia zelŭ neobositŭ pentru sciință și pentru prosperitatea Academiei ne este tuturorŭ cunoscutŭ. Elŭ a îmbogățitŭ colecțiunile nóstre cu cărțĭ și documente istorice, ne-a pusŭ în relațiune cu archivele Vaticanului, și a făcutŭ însemnate lucrărĭ statistice și filologice, cunoscute și apreciate și aiurea de lumea învĕțată. Obedenaru a doveditŭ prin faptŭ înțelegerea și interesulŭ celŭ mare pe care-lŭ nutria pentru marea instituțiune națională ce representămŭ, făcêndu-ne donațiune tótă averea sa.

La 10 (22) Ianuarie 1886 s'a primitŭ altă scire întristătóre despre pierderea Doctorului Gheorghe Cuciureanu dela Iași, fostŭ ministru alŭ instrucțiunii publice în Moldova și membru corespondentŭ pentru secțiunea sciințifică. Meritele acestui bărbatŭ pentru organisarea spitalelorŭ și a serviciului sanitarŭ în Moldova, precum și stăruințele lui în ale instrucțiunii publice suntŭ titlurĭ, carĭ îi asigură amintirea unui bărbatŭ luminatŭ, activŭ și patriotŭ.

Anulŭ trecutŭ ne-a răpitŭ asemenea doi dintre cei mai ilustri și mai stimațĭ membri onorarĭ din străinătate.

Émille Egger, renumitulŭ elenistŭ și profesorŭ alŭ Sorbonei, a încetatŭ din viéță la 30 Augustŭ st. n. 1885. Pierderea ilustrului eruditŭ a atinsŭ în specialŭ pe mai mulțĭ din colegii noștri, carĭ s'au adăpatŭ la lecțiunile lui pline de erudițiune și de nemărginită iubire pentru studiulŭ literaturei elene.

G. Vegezzi-Ruscalla a încetatŭ din viéță la 2 Decemvre 1885 st. n. In decursulŭ anilorŭ grei, în carĭ Romȃnii se luptau pentru recâștigarea independenței lorŭ, acestŭ bărbatŭ a fostŭ unulŭ dintre cei mai activĭ amicĭ ai națiunii nóstre și a susținutŭ causa romȃnéscă fără încetare prin scrierile sale.

Pierderea durerósă suferită de națiunea întrégă prin încetarea din viéță a lui C. A. Rosetti a lovitŭ și Academia nóstră. Rosetti fusese numitŭ membru alŭ Societății Academice chiar la fundarea ei, prin decretulŭ de la 2 Iunie 1867. Dintr'unŭ excesŭ de modestie elŭ n'a voitŭ niciodată sĕ ia parte la lucrările Societății, nicĭ după reorganisarea ei la 1879, când a fostŭ din nou invitatŭ sĕ 'șĭ iea între noi loculŭ ce i s'a acordatŭ prin numirea de la 1867. Totușĭ de dreptŭ, décă nu de faptŭ, elŭ a fostŭ membru alŭ acestei instituțiunĭ, prin munca lui neobosită și constantă pe têrêmulŭ întregei culturĭ naționale.

Delegațiunea 'șĭ-a făcutŭ datoria de a arĕta durerea nóstră a tuturora familiilorŭ acestorŭ colegĭ încetațĭ din viéță.

I. *Ședințele de peste anŭ.* — In decursulŭ anului ședințele de peste septĕmână, publice sĕu private, au fostŭ ocupate cu diferite comunicărĭ și discuțiunĭ sciințifice sĕu administrative. Voiu aminti dintr'acestea numai pe cele mai însemnate.

In ședința de la 12 Aprilie 1885 d-lŭ V. A. Urechiă a arĕtatŭ îndoielile, ce are asupra adevĕratului autorŭ a cărței «Osservazioni storiche, naturali e politiche intorno la Valachia e Moldavia, Napoli 1788», cunoscută sub numele lui Raĭcevicĭ. Aceste îndoielĭ au fostŭ provocate prin faptulŭ că acéstă carte s'a tipăritŭ în o nouă edițiune italiană sub numele lui Sestini, cunoscutŭ prin alte publicațiunĭ privitóre la țĕrile romȃne.

In ședința de la 30 Augustŭ s'a comunicatŭ catalogulŭ bibliotecei foste a lui Gheorghe Lazarŭ. Protosincelulŭ Dr. Ilarionŭ Pușcariu din Sibiiu a adunatŭ acéstă colecțiune de cărțĭ de la rudele vestitului dăscălŭ din Avrigŭ și a trămisŭ Academiei unŭ catalogŭ, din care se vede că valórea lorŭ intrinsecă nu e însemnată.

In ședința publică de la 4 Octomvre d-lŭ V. A. Urechiă a cetitŭ unele capitule din »Schițele de istoria literaturei romȃne», carĭ de atuncĭ s'au și publicatŭ în volumŭ, precum și unele părțĭ din noua sa dramă „Marțialŭ«.

D-lŭ membru corespondentŭ Gr. G. Tocilescu a presintatŭ Academiei, în mai multe ședințe, interesaute relațiunĭ despre inscripțiunile romane descoperite în țĕră în anulŭ trecutŭ. De o deosebită însemnătate este o inscripțiune de la Recĭca, despre care d-nia sa a relatatŭ Academiei în ședința de la 6 Decemvre și din care resultă că pe têrêmulŭ satului Recĭca de astăḑĭ se ridica în timpurile romane *Colonia Romula* și că la anulŭ 248 s'a construitŭ unŭ *vallum* împrejurulŭ ḑidului orașului, ca sĕ protégă pe locuitorii coloniei.

Academia a luatŭ și în acestŭ anŭ, ca și în cei precedențĭ, partea sa la marea serbătóre națională dela 10 Maiu.

In ședința dela 3 Maiu, care preceda acéstă mare ḑi, amŭ avutŭ ședință publică, în care D-lŭ Gr. G. Tocilescu a făcutŭ o comunicațiune asupra unei nouĕ și prețióse diplome militare dela Împĕratulŭ Traianŭ descoperită în Dobrogea și care este unică în Museulŭ nostru de anticitățĭ.

Comunicarea D-lui Tocilescu a fostŭ precedată de citirea unorŭ notițe ale subscrisului despre unŭ biletŭ autografŭ alŭ lui Mihaiu Vitézulŭ și despre monede dela Alexandru celŭ Bunŭ, pe carĭ am avutŭ fericirea a le dărui colecțiunilorŭ Academiei, precum și despre unŭ stégŭ alŭ lui Șerbanŭ Vodă Cantacuzino care se păstréză în muzeulŭ dela Dresda și de pe care am depusŭ o fotografiă.

In ședința dela 7 Februariu a. c. D-lŭ membru corespondentŭ Gr. G. Tocilescu a întreținutŭ Academia și publiculŭ asupra elaboratului D-lui colegŭ G. Barițŭ despre orașulŭ romanŭ (Apulium.)

Din ședințele de sĕptĕmână s'au recomandatŭ Secțiunilorŭ lucrările de competința lorŭ. In specialŭ Secțiunii istorice s'au recomandatŭ douĕ lucrurĭ trimise de D-lŭ G. Barițŭ, douĕ rapórte ale D-lui Gr. G. Tocilescu, adresate Ministeriului Instrucțiunii publice, despre mai multe mănăstirĭ din țĕră.

Secțiunile ne vorŭ relata despre decisiunile luate de dinsele.

Despre tóte amĕruntele ocupațiunilorŭ nostre în ședințele sĕptĕmânale vețĭ puté lua cunoscințe din Anale.

Suma prevĕḑută în budgetulŭ anualŭ pentru diurnele ședințelorŭ de sĕptĕmână nefiindŭ de ajunsŭ în acestŭ anŭ, faptulŭ s'a comunicatŭ Academiei în ședința dela 31 Ianuariu a. c., în care s'a decisŭ în unanimitate a nu se depăși suma budgetară, renunțândŭ la diurne membri carĭ au venitŭ la ședințele ulteriόre.

(Va urma.)

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

VIENA, 26 Martie. — (Scirea ḑiarelorŭ.) Italia a propusŭ ca prințulŭ Bulgariei sĕ fie numitŭ guvernorŭ alŭ Rumeliei orientale pe timpŭ nemărginitŭ. Rusia combate acéstă proposițiune.

ATENA, 26 Martie. — (Scirea Agenției Havas.) Cabinetulŭ grecescŭ are de cugetŭ a concehma tóte reservele. Acéstă mĕsură sĕ ḑice a fi motivată prin încurcăturile causate de cestiunea turco-bulgară.

LONDRA, 26 Martie. — Când regina Victoria pornise cu princesa Beatrice la plimbare, cu trăsura, unŭ individŭ sĕ repeḑi asupra trăsurei și aruncă într'ênsa o scrisóre. Individulŭ, unŭ soldatŭ congediatŭ fù arestatŭ, elŭ pare a fi nebunŭ.

Liège, 26 Martie. — Greva lucrătorilorŭ e în crescere. Mercurĭ nóptea s'au ciocnitŭ militarii cu cei ce făceau greva. Doi din aceștĭ din urmă au fostŭ vulnerațĭ. Anarchiștii predică pe față jafulŭ. La Serving St. Nicolas au fostŭ dirigeate trupe. Pentru Dumineca s'au anunțatŭ meetingurĭ de lucrătorĭ în Gand, Bruxela, Latonvière, Louvain, Ardenne.

LONDRA, 26 Martie. — Gladstone e bolnavŭ, n'a pututŭ sĕ ia parte la ședința camerei comunelorŭ, ia datŭ însĕ de scire, că va depune pe masa ei proectele privitóre la Irlanda în 8 Aprilie.

Editorŭ: Iacobŭ Mureșianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureșianu.

Maghiarii sĕ-șĭ pună pofta'n cuiu. Va sĕ ḑică e tocmai așa, cum ḑise odată órecine: că Maghiarii, când ne învită, sĕ ne folosimŭ de drepturile constituționale, tocmai așa se pórta cu noi, cum ar face acela, care te invită la ospĕțŭ, și pe când ceilalțĭ óspețĭ ședŭ pe scaune bune, moi, pe tine te pune sĕ șeḑĭ pe unŭ bĕțŭ.

*

Fiindcă amŭ ajunsŭ la saculŭ cu poveștile amintimŭ douĕ poveștĭ, care s'au spusŭ în dieta ungară. Ce felŭ! povestĭ! în dietă? va esclamă unulŭ sĕu altulŭ. Ba bine că nu, décă n'arŭ mai spune și câte o poveste, cu ce arŭ lungi deputații sesiunea, ca sĕ capete mai multe diurne?

Unŭ opusițiunalŭ povesti: că óre unde în Orientŭ unŭ eunuchŭ atâta influință avea asupra șahului, încâtŭ, pentru ca sĕ batjocurescă țéra îlŭ induplecă pe acesta, sĕ dea ordinŭ, ca locuitorii sĕ-șĭ facă colibele cu multŭ mai josŭ, decâtŭ e statura lorŭ. Urmarea fù că după 10 anĭ nu se mai vedeau în aceea țéră, decâtŭ ómenĭ gârbovĭ. Cu asta a caracterisatŭ respectivulŭ deputatŭ servilismulŭ guvernamentalilorŭ.

Și pentru ca sĕ fiă dreptate, audiatur et altera pars. Eră și povestea unui guvernamentalŭ. Ci-că odată călĕtorea unŭ Englesŭ într'unŭ cupeu cu o damă și trecêndŭ prin Elveția dama îlŭ făcù atentŭ la posițiile admirabile ale acestei țĕrĭ. Englesulŭ puse capulŭ la féréstră și adormĭ — lucru, ce la Englesĭ fórte ușorŭ se întêmplă. După douĕ óre, pe când trenulŭ se afla pe teritoriulŭ Franciei și percurgea nisce locurĭ mocirlóse, se deșteptă Englesulŭ și aducêndu-șĭ aminte de vorba damei esclamă: ah, ce posiții încântătóre!... Cu povestea acésta caracterisă vorbitorulŭ pe cei din oposiție, carĭ una sciu, una țină.

Celŭ ce a spusŭ acéstă poveste, n'a fostŭ altulŭ, nicĭ mai micŭ, nicĭ mai mare, decâtŭ contele E. Andrassy, fratele fostului ministru, care se vede, că ce s'a apucatŭ odată de povestĭ, se ține totŭ de ele, căcĭ numai așa ne putemŭ esplica afirmarea sa mai nouĕ, că în Ungaria suntŭ 9 milióne de suflete de origine maghiară. Noi scimŭ și chiarŭ biroulŭ statisticŭ din Pesta scie, că înainte de povestile contelui din cestiune numĕrulŭ celorŭ ce au norocirea de a se lăuda cu părințĭ maghiarĭ era cева peste 5 milióne; póte că în timpulŭ discusiunĭ sĕu s'au sporitŭ cu 2—3 milióne!

*

Și ca sĕ mai eșimŭ din poveștĭ amintimŭ și unele adevĕrurĭ rostite de dep. S..., și adecă că industria și meseriile suntŭ mai multŭ în mânile acelora, carĭ nu pré mâncă paprică. După cum se vĕḑŭ și la esposiția trecută, mai tóte firmele de óre-care valóre erau străine.

Consecvența va fi, că, décă va merge totŭ așa, o sĕ rĕmână Maghiarii cu pipa și cu focoșulŭ; și atuncĭ înzadarŭ vorŭ fi tóte Kulturegyletele, căcĭ décă n'ai banĭ, n'ai putere. A propos de esposiție! Unŭ Englesŭ, care n'are altă trébă, ci tocmai acum publică raportulŭ sĕu despre cele ce le-a vĕḑutŭ la esposiție, vrea sĕ scie, că multe lucrurĭ espuse nu au fostŭ din Ungaria, ci ele au călĕtoritŭ de dincolo de Laita, și póte și de dincolo de Oceanŭ. Ei, atuncĭ cum stămŭ? Le place prea multŭ Maghiarilorŭ a se împodobi cu pene străine.

Nu potŭ Maghiarii sĕ ridice industria lorŭ pe o tréptă cu industria străină, pentru că ei începŭ pré multe deodată. Ei nu vorŭ sĕ facă numai industriă, ci vorŭ sĕ facă și Maghiarĭ. Dovadă despre acésta suntŭ cuvintele deputatului Busbach, care a ḑisŭ: că misiunea orașelorŭ este de a desvolta industria, a propaga meseriile și a *lăți maghiarismulŭ*. Poftimŭ vorbă: industriă, meseriă și maghiarismŭ! Va sĕ ḑică: la noi e totŭ una, orĭ facĭ cisme, orĭ Maghiarĭ!

D'aldeastea se petrecŭ în parlamentulŭ unguresců în eștĭ în periculŭ de a fi ucisŭ cu petrii décă veĭ cuteza sĕ ḑicĭ că asta nu e *politică*.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 25 Martie st. n. 1886

Rentă de aurŭ 4%	103 40
Rentă de hârtiă 5%	95.10
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	153.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	101.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	127 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	114.50
Bonurĭ rurale ungare	104 80
Bonurĭ cu cl. de sortare	1C4 80
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.75
Bonurĭ rurale transilvane	104 75
Bonurĭ croato-slavone	104.75
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	100.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	121 25
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	124.25
Renta de hărtiă austriacă	85.25
Renta de arg. austr.	85.40
Renta de aurŭ austr.	114 40
Losurile din 1860	139 —
Acţiunile băncel austro-ungare	875.—
Act. băncel de creditŭ ung.	305.50
Act. băncel de creditŭ austr.	299 50
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.92
Napoleon-d'orĭ	999.—
Mărcĭ 100 împ. germ.	61 65
Londra 10 Livres sterlinge	125.80

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 12 Martie st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%).	93 —	94—
Renta rom. amort. (5%)	96¼	97—
» convert. (6%)	88¾	89½
Impr. oraş. Buc. (20 fr.)	31—	33—
Credit fonc. rural (7%)	102¼	103—
» „ „ (5%)	86½	87—
» » urban (7%)	99—	100—
» » » (6%)	92½	93½
» » » (5%)	83—	83¼
Banca naţională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	14¾	14—
Bancnote austriace contra aurŭ.	2.00—	2.01

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 25 Martie st. n. 1886.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.67	Vênd.	8.70
Argint românesc	»	8.60	»	8.65
Napoleon-d'orĭ	»	9.97	»	10.—
Lire turcescĭ	»	11.20	»	11.30
Imperialĭ	»	10.20	»	10.30
Galbenĭ	»	5.86	»	5.90
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.—	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	124.—	»	125.½
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	7.45	—
Predealŭ	—	—	12.50	—
	—	—	1.09	—
Timişŭ	—	—	1.40	—
Braşovŭ	—	—	2.27	—
	6.22	—	2.55	—
Feldióra	7.01	—	3.38	—
Apatia	7.33	—	4.17	—
Agostonfalva	8.01	—	4.47	—
Homorodŭ	8.45	—	5.42	—
Haşfaleu	10.10	—	7.37	—
Sighişóra	10.29	—	8.01	—
	10.39	—	8.21	—
Elisabetopole	11.19	—	9.05	—
Mediaşŭ	11.54	—	9 43	—
Copsa micĕ	12.12	—	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blaşiu	1.30	—	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiuşŭ	2.11	—	7.43	—
Aiudŭ	2.55	—	8.29	—
Vinţulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	—	9.12	—
Ghirisŭ	4.09	—	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Cluşiu	5.56	—	12.59	—
	6.08	—	—	8.00
Nedeşdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirişŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	—	—	11.04
Ciucia	8.28	—	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	—	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	—	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare	10.37	—	—	4.06
	10.51	—	10.37	—
P. Ladány	12.37	—	12.59	—
Szolnok	2.58	—	4.45	8.22
Buda-pesta	6.00	—	10.05	10.30
Viena	6.35	—	10.50	—
	3.00	—	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	—	—	—	—
Budapesta	6.47	—	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	—	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	—	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	—	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mező-Telegd	—	—	10.28	2.34	—
Rév	—	—	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	—	1.31	4.26	—
Huiedin	—	—	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriş	—	—	4.00	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeşdu	—	—	4.36	6.24	—
Cluşiu	—	—	5.05	6.43	—
	12.05	—	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriş	2.16	—	—	8.51	—
Cucerdea	3.12	—	—	9.31	—
	3.32	—	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vinţulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	—	—	10.24	—
Teiuşŭ	4.50	—	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blaşŭ	6.02	—	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copşa mic	7.00	—	—	12.36	—
Mediaşŭ	[illegible]	—	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	—	—	1.56	6.40
Sigişóra	—	—	—	2.34	7.20
Haşfaleu	—	—	—	3.02	8.01
Homorod	—	—	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	—	—	5.30	11.02
Apatia	—	—	—	6.03	11.37
Feldióra	—	—	—	6.35	12.14
Braşovŭ	—	—	—	7.14	1.09
	—	—	—	—	1.50
Timişŭ	—	—	—	—	2.48
Predealŭ	—	—	—	—	3.23
	—	—	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	—	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4.27
Vinţulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Şibotŭ	12.52	—	5.19
Orăştia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2 35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3.50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborşin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6.14	10.23
Paulişŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovaţŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok	2.39	12.00	4 53
	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8 00
Szolnok	11.02	3.44	11.40
	11.12	4.02	12.00
Aradŭ	3.37	7.53	5.25
Glogovaţŭ	4.13	—	6.19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulişŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bĕrzova	5.57	—	8.10
Soborşin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăştiă	10.10	—	12.24
Şibotŭ	10.43	—	12.53
Vinţulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiuşŭ	12.05	—	2.24

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9.36
Timişóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6 30	11.50	2.23
Streiu	7.05	12.27	3.00
Haţegŭ	7.53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.40
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Baniţa	10.11	3.35	6.07
Petroşenĭ	10.43	4.04	6.39

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7.40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3.10	7.40

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroşenĭ	6.49	9.33	5 28
Baniţa	7.27	10.14	6.08
Crivadia	8.06	10.54	6.45
Pui	8.50	11.37	7.35
Haţegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8 44
Simeria	10.53	1,35	9.15

Tipografia *ALEXI* Braşovŭ.